

การดำเนินงานของคณะกรรมการจรรยาบรรณการใช้สัตว์ทดลอง มหาวิทยาลัยมหิดล

ปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีนโยบายการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ และ Animal Care and Use Protocol (รายละเอียดใน http://intranet.mahidol/op/orra/webpage/ethics/animal/animal_use.htm) และได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำกับดูแลด้านจรรยาบรรณสัตว์ทดลองขึ้น 2 ชุด ของมหาวิทยาลัยมหิดล คือ คณะกรรมการกำกับและดูแลการใช้สัตว์ ซึ่งเป็นคณะกรรมการระดับนโยบายทำหน้าที่วางนโยบาย ข้อกำหนดและแนวทางปฏิบัติให้เป็นมาตรฐานกลาง และคณะกรรมการพิจารณาด้านจรรยาบรรณการใช้สัตว์ทดลอง ทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาด้านจรรยาบรรณการใช้สัตว์ ตลอดจนพิจารณากลับกรองโครงการที่ขอคำรับรอง

สำหรับคณะกรรมการสัตว์ทดลอง ๑ ระดับคณะ มี 7 หน่วยงาน ดังนี้

1. คณะกรรมการพัฒนางานและบริหารหน่วยสัตว์ทดลอง คณะวิทยาศาสตร์
2. คณะกรรมการกำกับ ดูแล การเลี้ยงและใช้สัตว์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน
3. คณะกรรมการจริยธรรมการใช้สัตว์ทดลอง/ห้องงานทางวิทยาศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล
4. คณะกรรมการจรรยาบรรณการใช้สัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์
5. คณะกรรมการกำกับและดูแลการใช้สัตว์ทดลอง คณะเกษตรศาสตร์
6. คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในสัตว์ สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
7. คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ทดลอง สำนักสัตว์ทดลองแห่งชาติ

ทั้งนี้ได้มีการวางหลักเกณฑ์ในการดำเนินการด้านสัตว์ทดลอง (ตามที่ได้มีการประชุมคณะกรรมการ ๑ เมื่อ ปี 2548) ไว้ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานกับสัตว์ทดลอง ต้องผ่านการฝึกอบรมในประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือผ่านการศึกษาวិชาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์สัตว์ทดลองมาก่อน

2. การให้คำรับรองโครงการวิจัยที่มีการใช้สัตว์ โดยกรรมการ ๑ จะไม่มีการให้คำรับรองย้อนหลังไม่ว่ากรณีใด ๆ ก็ตาม

3. ระยะเวลาของหนังสือรับรอง (documentary proof) 3 ปี หลังจากนั้นต้องเสนอโครงการเพื่อขอการรับรองใหม่ หรือขอขยายระยะเวลาไม่ว่าจะเป็นโครงการเดิมหรือมีการเปลี่ยนแปลงรายละเอียด ทั้งนี้เหตุที่ต้องกำหนดระยะเวลา 3 ปี เพื่อให้ให้นักวิจัยได้ไปทบทวนวรรณกรรมถึงผลงานหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นมา และปรับให้เหมาะสมและทันสมัย

4. กรณีโครงการวิจัยของนักศึกษาที่ผ่านการสอบร่างวิทยานิพนธ์มาแล้ว และได้เสนอขอการรับรองมายังคณะกรรมการฯ คณะกรรมการ ๑ จะมีหน้าที่พิจารณาด้านความถูกต้องทางวิชาการ (Merit) และด้านจริยธรรม (Ethic) ของโครงการ ทั้งนี้คณะกรรมการ ๑ สามารถสอบถามไปยังนักศึกษาให้ชี้แจงเพิ่มเติมได้ หากแต่นักศึกษาจะแก้ไขหรือไม่นั้น คณะกรรมการฯ ไม่สามารถยับยั้งโครงการวิจัยได้ เพราะโครงการได้ผ่านการสอบร่างวิทยานิพนธ์แล้ว อย่างไรก็ตามคณะกรรมการ ๑ ลงความเห็นว่าจะมีการประสานกับ

บัณฑิตวิทยาลัยว่าโครงการวิจัยที่มีการใช้สัตว์ ต้องเสนอขอคำรับรองจากคณะกรรมการกำกับและดูแลการใช้สัตว์ระดับคณะหรือมหาวิทยาลัยก่อนสอบโครงร่างวิทยานิพนธ์

5. เกณฑ์ในการพิจารณากรณีที่มีการผ่าตัดต้องคำนึงถึงความสามารถของนักศึกษาเกี่ยวกับพื้นฐานในการผ่าตัด (basic surgery) หรือผ่านการทำ pilot experiment เมื่อไม่พบความยุ่งยากในการปฏิบัติ (complication) จึงให้ทำวิจัยต่อไปได้ หรือให้มีสัตวแพทย์หรืออาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญเป็นผู้ควบคุมดูแล ทั้งนี้คณะกรรมการฯ ต้องพิจารณาเป็นกรณีไป (case by case)

6. กรณีทำวิจัยที่มีการเลี้ยงและใช้สัตว์ในหน่วยงานที่มีคณะกรรมการสัตว์ทดลอง ฯ ระดับคณะให้นักวิจัยขอคำรับรองจากคณะกรรมการสัตว์ทดลอง ฯ ระดับคณะ เพื่อให้คณะสามารถกำกับและดูแลการเลี้ยงใช้สัตว์ให้เป็นไปตามมาตรฐาน หากนักวิจัยส่งโครงการมายังมหาวิทยาลัยเพื่อขอคำรับรองโดยตรง มหาวิทยาลัยจะส่งกลับไปให้คณะกรรมการสัตว์ทดลอง ฯ ระดับคณะพิจารณาให้การรับรอง หากคณะใดยังไม่มีกรรมการ ฯ ให้ส่งไปยังคณะกรรมการ ฯ ของมหาวิทยาลัยพิจารณา

7. กรณีโครงการวิจัยแบบบูรณาการที่มีการวิจัยในหลายหน่วยงาน และมีโครงการวิจัยย่อยที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงและใช้สัตว์ ให้นักวิจัยส่งโครงการเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงและใช้สัตว์มาพิจารณาให้การรับรองเท่านั้น

8. กรณีโครงการวิจัยที่เสนอขอคำรับรองเป็นเรื่องเฉพาะทาง คณะกรรมการฯ อาจแต่งตั้งผู้เชี่ยวชาญพิเศษให้ช่วยพิจารณาได้

9. ประธานคณะกรรมการ ฯ (Chair of Committee) จะเป็นผู้รับผิดชอบลงนามในหนังสือรับรอง (documentary proof) โดยพิจารณาจากข้อมูลต่าง ๆ ที่มี รวมทั้งผลการพิจารณาของคณะกรรมการ ฯ หากประธานเห็นชอบให้คำรับรองได้ จึงเสนออธิการบดีลงนาม ทั้งนี้มหาวิทยาลัยจะออกหนังสือรับรองได้ เมื่อประธาน ฯ และอธิการบดีให้ความเห็นชอบร่วมกัน

10. การวางระบบการออกเลขที่หนังสือรับรอง (documentary proof) ให้มีรหัสแสดงว่าเป็นเอกสารของมหาวิทยาลัยมหิดล และหน่วยงานระดับคณะ/สถาบัน ตามด้วยปีคริสต์ศักราชและลำดับที่ของเอกสารของปีนั้น เช่น MU 2005-001 และคณะกรรมการสัตว์ทดลอง ฯ ระดับคณะควรมีระบบการออกเลขที่หนังสือรับรองให้สอดคล้องกัน โดยให้ระบุรหัสอักษรแทนคณะ/สถาบันนั้นต่อท้ายรหัสมหาวิทยาลัย เช่น คณะกรรมการสัตว์ทดลองฯ คณะวิทยาศาสตร์ มีรหัสหนังสือรับรองเป็น MUSC 2005-001 เป็นต้น